

Lit. Barcelonesa. S. Vau. 56.

Sr. Marqués de Villa Huerta

NOSTRE RETRATO

Es lo del fill polítich del Excm. Sr. Marqués de Cerralbo.

S' honra Lo CRIT D' ESPANYA presentant en ell á sos lectors á un cavaller en tota l' extensió de la paraula, com á bon catòlic y carlista que es, de tracte finíssim y distingit y d' ilustració gens vulgar.

Lo Marqués de Villa-Huerta té publicadas algunas obras literarias, entre altres un voluminoso tomo de sonets que revelan en ell al poeta de felicíssima y delicada inspiració.

¡VISCA LA LLIBERTAT!

Ni un sol de nostres lectors ignorarà 'ls de-
talls de la gran batalla que 'ls *heròichs* lli-
berals valencians acaban de donar contra
los carlistas.

Prescindirém per tant de tota resenya, y'ns limitarém
á fer alguns comentaris.

A no pochs ha extranyat que després d' haverse
passejat lo senyor Marqués de Cerralbo triomfalment
per Catalunya, hagi tingut l' expedició un desenllás
trágich en Valencia.

Res més natural tractantse ab Gobern y poble lliber-
als.

Lo extrany hauria sigut que una vegada se 'ns ha-
gués concedit hasta 'l fi una llibertat que se 'ns ofereix
en tots los tons.

Y confessém que Gobern y poble tenían motiu de
alarma.

Lo viatje per Catalunya ha resultat una expedició
regia, en que 'l senador carlista rebia ovacions tan
entusiastas é inesperadas, que sempre la última resul-
tava la millor y més grandiosa.

Barcelona y Tarragona, Reus, Vich, Igualada y
Olot; Tortosa y Vilanova y Geltrú, Manresa, Espluga
y Montblanch; en fi, ciutats y vilas, competint en sos
obsequis al Representant de nostre Jefe, multituds in-
mensas aclamantlo, músicas, salvas, recepcions, que
alguns reys voldrían tan suntuosas; un triomfo conti-
nuat y que donava motiu á creurer que en Valencia
nostres amichs volíen ferho millor encara que Catalu-
nya, com se demostrá en Villarreal, ahont ja foren
tres las músicas que en l' estació y pels carrers de la
vila entussiasmavan als mils carlistas que vitorejavan
á Cerralbo.

¿Hi ha qui cregui capassos als lliberals d' aguantar
tantas manifestacions á favor de Don Carlos, per més
que 'n elles no 's dongui un sol crit subversiu y 's pro-
curi solsament donar ¡viscas! perfectament legals y
que fan retrunyir l' espay?

Tontería hauria sigut esperar tolerancia y lògica en
las massas lliberals, tan prompte aquestas arribaren á
comprendre que de seguir nosaltres en nostre viatje de
propaganda, podia 'l poble aclamar ab unanimitat á
Don Carlos y apoderarnos poch en poch de tot Espanya.

Motiu tingué pera alarmarse 'l Gobern, y motiu tam-
bé pera exasperarse 'ls partits lliberals exaltats.

Pràcticament hem demostrat que no necessitén de
guerras civils pera triomfar, que sols nos fá falta la lli-
bertat concedida als demés partits, qual llibertat se 'ns

ha negat precisament quant n' estavam fent un us mo-
derat y absolutament pacífich.

Las turbas lliberals de Valencia, poch menos que
capitanejadas per un governador inepte, á qui sens
dubte degué donar instruccions especials lo govern sa-
gasti, han demostrat una vegada més la forsa de nostras
ideas, l' importància del partit carlista, que 'ls nostres
enemichs ho son també de tota idea religiosa y que
tocant á civilisació estan molts lliberals á l' altura dels
salvatges.

Perque cridar ¡visca la llibertat! y apedregar á qui
fá us d' ella, sols s' ocorre á gent incivilizada com la
que en Valencia atropellá á ciutadans espanyols que á
ningú molestavan, y cremá y robá edificis de personas
y colectivitats pel sol fet de no ser bárbaros com ells.

Aquesta es la llibertat lliberal.

Llibertat amparada per governadors monárquichs
que 's deixan aclamar al crit de ¡visca la República!
¡visca la anarquia!

Llibertat que predican governants que, desconeixent
los seus devers y no preveyen ahont pot condirlos
sa imprevisió, deixan á las massas que impunement
posin en alarma, no sols una ciutat, sino tota la nació.

Estém conformes en que no tots los lliberals aplau-
deixen los successos de Valencia; però en cambi no
sabém de cap colectivitat política avansada que 'n
protesti; veyem que está fluix lo Gobern en condem-
narho, y donan motiu uns y altres pera que creyém que
s' alegran de lo que ha passat, puig aixís s' ha impe-
dit una manifestació colossal que en us d' un dret con-
cedit per las lleys hauria realisat lo partit carlista en
València, com las ha realissat grandiosíssimas é impo-
nents en Catalunya, gràcies, sens dubte á que, ó nos-
tres lliberals son un poquet més lògichs que 'ls valen-
cians, ó á que no 's van may imaginar que tingués Don
Carlos en nostre Principat los mils de partidaris ab
que s' ha vist que conta.

No es per cert ab la conducta dels lliberals de Va-
lencia com s' evitan las guerras civils; aixís se provo-
can, mentres que deixantnos fer us de la llibertat de
propaganda, única que 'ns fá falta pera demostrar al
poble la vritat de nostras ideas, se 'ns desarma, ja que
no se 'ns ha d' ocurrir may sortir al camp en busca de
garantías, si aquéstas se 'ns concedeixen dins las ciu-
tats.

Tingui aixó en compte 'l poble, y no olvidi que qui
va promouer y fomentat la guerra passada van ser los
atropellos contra personas y cosas, comesos precisa-
ment, com á Valencia, al crit de ¡visca la llibertat.

F. DE P. O.

LA SETMANA

QUANT disposats estaban tots los periódichs
carlistas á ressenyar los grandiosos obsequis
que 'ls tradicionalistas valencians tributaríen
al Marqués de Cerralbo, un brutal acte que
fá bullir la sanch en las venas y ompla d' indignació á
tota persona decent y honrada, ha impedit cobarde-
ment ditas manifestacions, donant lloch á que 'ls ulls
del mon enter se fixin en la inicua conducta que han
observat los republicans de la ciutat del Cid.

Nostres lectors estarán en aquestas horas enterats
de tots los asquerosos fets portats á cap per la xusma
valenciana.

Ells, los primers en calificar de intolerants y de in-

cendiari a ne'ls carlistas, han sigut també l' primers en demostrar que's una faula sa tolerancia y que apelan al incendi quant ho poden fer impunement.

•*

Pera cometer tant vandàlics excessos, han buscat los republicans valencians un justificatiu, encara que sembli mentida.

Un justificatiu que ha trobat eco fins en lo ministre de la Gobernació, don Trinitari Capdepon, lo qual diqué que la causa del motí de Valencia prové *dels sanguinaris fets del carlisme* durant la guerra civil.

¿No havíam quedat, per ventura, en que ab l' adventiment de Don Alfons lo Pacificador s' havían apagat los odis y quedaven borrats tots los tristes recorts?

•*

Pro, com saben nostres lectors, lo dels *sanguinaris fets* no ha estat altre cosa que un pretext pera descarrigar sos odis africans contra lo carlisme.

Veigeren que la propaganda pacífica del Marqués de Cerralbo era una victoria, y trataren d' enfosquirla ab los mateixos cobarts procediments que quant eran derrotats en temps de guerra.

Aixó ha fet sempre l' Espanya revolucionaria.

L' ale de la santa *llibertat*, matrona de robustos pulmons, anuncia l' extermíni dels *restos armats del oscuratisme*, y en Udabe lo carlisme caigué.... sobre l' exèrcit republicà, destrossantlo; y en Allo, Dicastillo, Estella, Viana, Lumbier, Sangüesa y Lamindano, y en altres punts no menos gloriosos, pogueren coneixer los republicans sa impotencia.

Llavors es quant calificavan més de cobarts a ne'ls carlistas y efectuavan los incendis d' Abarzuza, de Zábal, de Villatuerta y d' Irún.

Es la seva historia, a la que han volgut agregarhi la página de Valencia.

Despitats per las brillants manifestacions de Catalunya, incendiaren en Valencia lo convent dels PP. Jesuitas.

¿Qué prenen ab aixó?

¿Encara pensan exterminar ab tant vils procediments lo carlisme?

Los fets passats indican quin cas fem de las constants amenassas y fanfarronades may interrompudas de la Revolució.

FLORDELÍS.

LOS LLIBERALS DE VALENCIA

Llibertat per ferne bé
fá temps que'n tenen.
Llibertat per ferne mal!
Aixó prenen.

Ja arriba a la estació
lo tren plé de gom a gom,
en aquest moment tothom
respira satisfacció.
Resonan fort com un tró
los aplausos dels carlistas,
mentres, fora, 'ls anarquistas
senten sa rabia estallá,
rabia que's pot compará
sols ab la dels integrists.

Reb, allí, a las comissions
lo excellentíssim marqués,
mentres de continuo es
objecte d' aclamacions.
Republicans y masons
y lliberals.... dels de pega,
comensan a mourer brega
desde a fora l' estació.....
¡Ja ve'l bo (!) de la funció!
¡Ja comensa la masegal!

La comitiva 's trobava
dins de lo carrer de Lauria,
quant ja la chusma com *jauria*,
febrosa, fera, lladrava.
—¡Mori'l carlisme!—crijava
y en son déspota furor
tira ab salvatje valor
pedradas per tot costat.
¡Y aixó al crit de llibertat!
Pels valencians, ¡quin honor!

Ab prou treballs lo marqués
va pogué arribá al hotel;
quant va serhi ¡quin pastel!
d' escandal no'n volgueu més.
Trezte ó catorze mil *ches*
van destrossar la fatxada,
y pedrada tras pedrada,
disbarat tras disbarat,
y ¡viva la llibertat!
y endevant la.... cafrerada.

Los amotinats donavan
vivas al governadó,
com si aquest fos lo patró
dels destrossos que causaven.
A incendiar comensavan
l' hotel, quant tot d' un plegat
crida un cafre amotinat
donantse tó d' anarquista:
—Foch al Cassino Carlista,
y ¡viva la llibertat!

En efecte; al cap de poch
los salvatges asaltavan
lo Cassino, y comensavan
arreu a pegarhi foch.
Ni varen respectá'l lloch
hont Deu té sa Companyía,
causant a Valencia un dia
que serà molt recordat
en mengua a la llibertat,
per tal salvatjada impia.

Lector; si algun dia sents
qu' algun poble amotinat
aclama a la Llibertat,
tanca la porta..... ¿M' entens?
perque't xafarán las dents
ab alguna garrotada.
Es cosa bastant probada
y no admet dificultat,
que's avuy la llibertat
sinónim de... cafrerada.

VOLTREGANÉS.

—Apa, aquí tens vuyt rals, mateu tots los carlins y
crideu ¡viva la lliberat!

—Vehuen aquests dos tipos? donchs son los únichs que s' han posat al costat dels zulús de Valencia.

Aquestos son los arguments de propaganda que gastan los lliberals de nostres días.

—¡Ché! fuchim, fuchim que eixos del Casino pareixen
de cheni....

—Ep, mister, ¿no voliá viatjar per l'Africa?
—Ch! yes.
—Donchs miri; vagí á Valencia, tractí ab lliberals y
estarà rodeijat de salvatges.

Gay-Lussac

DESDE L' AFRICA

Valencia 13 d' abril de 1890.

ENCAIRE que escrich desde la ciutat del Cid, ahont se gasta llum elèctrica é hi corren tranvías, estich en plena Africa.

Perque un poble que reb als forasters, respectables per mils títuls, a pedradas y xiulant; un poble que atropella de la manera més vil y cobart als que no pensan com alguns dels seus habitants; un poble que sens cap motiu crema, roba y saqueja centres importants, legal y socialment constituhits; un poble que roba y maltracta als ministres del Senyor profanant son sagrat lloch; un poble que té una autoritat que es simpàtica y aplaudida dels *zulús* que la deshonran; aquest poble no es civilisat ni té pisca de cultura é ilustració, y es solament digne d' amputarse del mapa y figurar allí als deserts del Africa.

Queda justificat, donchs, que jo no escrich desde Valencia sinó desde Africa.

Nostres lectors saben perfectament la ressonancia que tenia 'l viatje del Marqués de Cerralbo, que feya tragat tanta bilis als lliberals com mal d' ulls al senyor Práxedes. Lo qual no deixa d' ésser una extranyesa. Perque 'ls partidaris de la llibertat no han d' extranyar que hi haje qui fasse us de la mateixa pera propagar las sevas ideas, y en Sagasta no pot tenir res que dir en que lo partit carlista s' aprofite dels drets que concedeix la Constitució. Un y altres no tenen raho de queixarse.

Aixís es, donchs, que 'ls carlistas de Valencia estavan en son dret rebén dignament y obsequiant ab esplendidés al ilustre jefe carlista.

Aixó que haguera estat permés en qualsevol poble bárbaro, no han consentit los cafres lliberals de Valencia, los quals, escudantse en 'l ineptitud y flaquesa d' un governador del género *Sancho Panza*; en la prudència dels carlistas, que per res del mon volíen perturbar l' ordre, comprometent al Marqués y á sí mateixos, y, més que en tot, en lo cinisme y degradació d' unas massas incultas y encenagadas brutalment en lo fanch de las passions més inicuas, han portat á cap l' asquerós motí, los atropellos é incendis y profanacions que coneixen los lectors de LO CRIT D' ESPANYA, ab los quals deshonraren sa patria y donaren un dia de dol pera Espanya.

Lo dia ans de arribar á aquesta ciutat lo senyor de Cerralbo, los lliberals, masons y republicans se confobularen, disposant lo motí que debia realisarse lo dia següent.

L' autoritat ho sabé; però segons se demostrá en l' arribada, no tingué per convenient impedir, á pesar de la promesa feta á los carlistas, que las turbas lliberals fessen de las sevas.

Un governador que hagués tingut l' àngul facial com los demés mortals, hauria collocat los civils, municipals, etcétera, en los sitis de perill; però en Rapiña, com li diu un amich meu tartamut, se contentá en tencar los primers en la piazza de toros y als segons los permeté que estesssen en las tabernas brindant á la salut dels llibradores é incendiariis que xiulavan y alborotavan.

Está clar: los lliberals y republicans de Valencia, duenos del camp, sense ningú que 'ls hi empetés la bassa, feren de las seyas, donant renda solta als seus instints de feras.

Es de l' única manera que son valents los cafres de la llibertat. ¡Com no, si estavan lliures de tot perill y tenian en las mans descomunals facas y teyas pera cremar!

¡Cobarts!

Al arribar lo Marqués, fou rebut á la estació per gran número de carlistas. En l' andén se veié l' importància que té á Valencia nostre partit. Allí ahont la criada se podia tornar *respondona*, los lliberals no s' hi acostaren ni pera xiular siquiera.

La carrera desde la estació al hotel de Roma fou pera los carlistas un verdader calvari. Una pluja de pedras y altres coses acompañá als cotxes.

Al arribar á la piazza del hotel, la manifestació bárbaro-liberal prengué proporcions alarmants.

Los vándalos de la llibertat, no podent arrastrar al marqués de Cerralbo perque 'ls que 'l custodiaren no los deixaren arribar fins al cotxe ahont anava, s' esbravaren en trencar á pedradas tots los vidres, persianas, portas de las quatre caras que té la fonda.

No entraren dintre perque uns quants carlistas los hi privaren. Y aixó que 'ls lliberals eran alguns mils y nostres amichs pochs.

Mentre se desarrollava aquesta escena, que requereix decoració de bosch, lo governador Sapiña era portat en triumfo per los revolucionaris que robaren é incendiaren, celebrant d' aquesta manera l' impunitat de que disfrutavan.

No obstant de desarrollarse tantas atrocitats, los encarregats de mantenir l' ordre se deyan andana y brillaven per la seva ausència com si obeissen á un plan.

Las turbas se dirigiren luego al Centre Carlista, residència dels PP. Jesuitas, Colegi del Sagrat Cor, etc., continuant la seva criminal feyna de robar, cremar y saquejar.

En lo Centre Carlista los lliberals donaren probas de lo que son: cobarts.

Mitja dotzena escasa de carlistas los feu regular, impenintlos arribar á las habitacions y causantlos algunes baixas, fent us de la llegítima defensa. ¡Aixó que los amotinats eran alguns centenars!

¡Quan tot aixó se realisava, lo governador Sapiña se estava molt tranquil en lo govern civil prenent disposicions mentres prenían licors y pastas los caps de colla del motí!

Quan ja s' havíen cremat las casilles de consums y semblava que las massas s' havíen saciat de tot, allàvors lo Sancho de Valencia resigná lo mando en lo capitá general, qui se portá de la manera més caballer y noble.

Tals son las escenes dels *ches*. No cal dir que 'l seu bon nom y reputació quedá á la lluna de Valencia.

Però, en mitj de tot, los hi hem d' estar agrahits als valencians, perque 'ns han fet molt favor y donat molta importància.

Tinch de fer una salvetat.

Tot quant dich, está clar que fa referencia als lliberals d' aquí; però en cap manera als carlistas, los quals son dignes germans dels de Catalunya y d' Espanya entera en ilustració, valor y honradés.

Aquí s' ha dit que Valencia es liberal y republicana: no ho nego; però sí diré que 'ls republicans y lliberals no hagueran estat capassos de fer lo que feren, á no haver tingut la impunitat que 'l dispensá 'l Govern.

Es més; demà que 'ls carlistas vulguen fer qualsevol

manifestació, la farán, en la seguretat de que ningú 'ls destorbará y surtirán ab la seva.

La festa s'ha ayguat, desgraciadament. Però tothom, fins los liberals, està convensut de l' importància dels obsequis que se preparaven en honor del Marqués de Cerralbo.

Ja vindrà dia que 'ls carlistas sortirán ab la seva.
Crido al temps per testimoni.

EQUIS.

CRIDORIAS

Lo *Diario de Cataluña* diu que 'ls successos de Valencia son «justicia de Dios».

D' això deduheix, ab tota la caritat de que es capás un integrista, que està bé als atropellats l' haver estat blanch de las iras revolucionaries.

Si 'ls atropellats haguessen estat solament los carlistas, no faríam gens ni mica de cas de lo que diu lo diari d'en Coll y del *Pubill* de Figueras, perque coneixém a fondo als nocedalistas y sabém molt bé de tot quan son capassos. Però es lo cas que foren també atropellats, y no poch, los Jesuitas de Valencia, quals residència é iglesia foren cremadas y apedregadas. ¡*Justicia de Dios!*

Ho es, en efecte, 'l que 'ls nocedalins no sápigan lo que 's pescan y que paguin tan malament á qui tot ho deuen.

•••

¡Y á propósito!

Nos consta que á Valencia hi há, encara que en número reduhit, nocedalistas.

¿Saben vostés quina determinació prengueren al saber que cremavan la iglesia, convent y colegi dels Jesuitas?

¡No! Donchs escoltin: La de estar ben quietets á casa seva.

En cambi, los carlistas foren los que detingueren las turbas, las entretingueren ab objecte d' avisar als Jesuitas y de participarlos hi 'l perill que corrian; á nosaltres amichs se deu—y no als nocedalistas—que l' atropello de que fou objecte en la ciutat del Cid la Companyia de Jesús, no tingués las proporcions ab que somiaren las logias.

¡Bonich comportament lo dels nocedalistas!

Després de tot, se compren, perque ¡lo que diuhens ells! *Sólo Dios basta.*

•••

La prempsa de Barcelona ha reprobat enèrgicament la conducta dels zulús de Valencia.

Tres diaris solament, portats dels instints que 'ls dominan, han deixat véurer la satisfacció que senten per haver estat atropellat lo Marqués de Cerralbo.

Aquests diaris son:

El Diluvio.

El Barcelonés.

Y lo *Diario de Cataluña*.

Un republicà descregut, un sagastí impenitent y un nocedalista foll.

¡A mi me llaman «Diluvio»;
A mi jolé! «Barcelonés»,
Y á mi me dicen «Diario.»
¡Me paece que somos
pa un banco tres pies!

A Espanya tenim uns governadors que 'ns recordan lo de la insula Barataria.

Cap lector ignorarà que 'ns referím al Sapiña de Valencia.

Aquest *Sancho* liberal, mentres los valencians liberals robaban, cremaban y saqueijaven, tingué l' *honra* d' ésser portat en triomfo per las turbas borratxes de ví y de rabi.

En Sapiña fou ademés felicitat per los amotinats.

Y alabat per la prempsa més revolucionaria.

Això 'ns basta pera coneixer al governador de Valencia.

Dime con quien vas..... y te diré quina hora es.
Cuando el necio aplaude....

•••

L' expressat governador vol eludir la responsabilitat, dihent que ell obrá obehint cegament al ministre de la Gobernació, y diu que potser justificarà la seva conducta.

¡Que parli d' una vegada!
Y sabrémos á qué atenirnos.

•••

Una noticia de sensació:

La Revista Popular, en son últim número y página 243, publica el retrato del Dragó infernal, ó sia la del senyor Palau y Llanguet.

Lo parescut es admirable.

•••

Dit setmanari, en cambi, res diu de l' admirable y categòrica carta ab que l' Excm. Sr. Casañas acaba d' ésser honrat per Sa Santedat Lleó XIII, ni tampoch del preciós y contundent comentari que dit document ha merescut del Bisbe de la Seo.

Se comprehen.

Los nocedalins buscan la tangent per ahont fugir, encara que en lo cas present es molt difícil que la trobin, puig estan en lo cas de

someterse lealmente
ó
rebelarse francamente.

•••

Ja que parlo del senyor Bisbe de la Seo, vull acreditarme de bon periodista (pera possehir la qual circunstancia s' ha de tenir molta memoria y ésser algo indiscret), revelant á mos lectors un succehit que recordo me contá fá prop d' un any lo Director d' aquest setmanari.

Discutía 'l senyor Oller ab un antich amich seu, nocedalí avuy, que tot sumant las forças ab que l' Integrisme (!) contaba, 's permeté inclouer en ellas al Illm. Sr. Casañas.

Protestá nostre Director, á qui constaba la falsetat de la hipótesis, y acabá per dir á son contrincant: ¿Es á dir, que vostés están en actitud rebelde perque suposen que 'l Bisbe de la Seo hi està també?

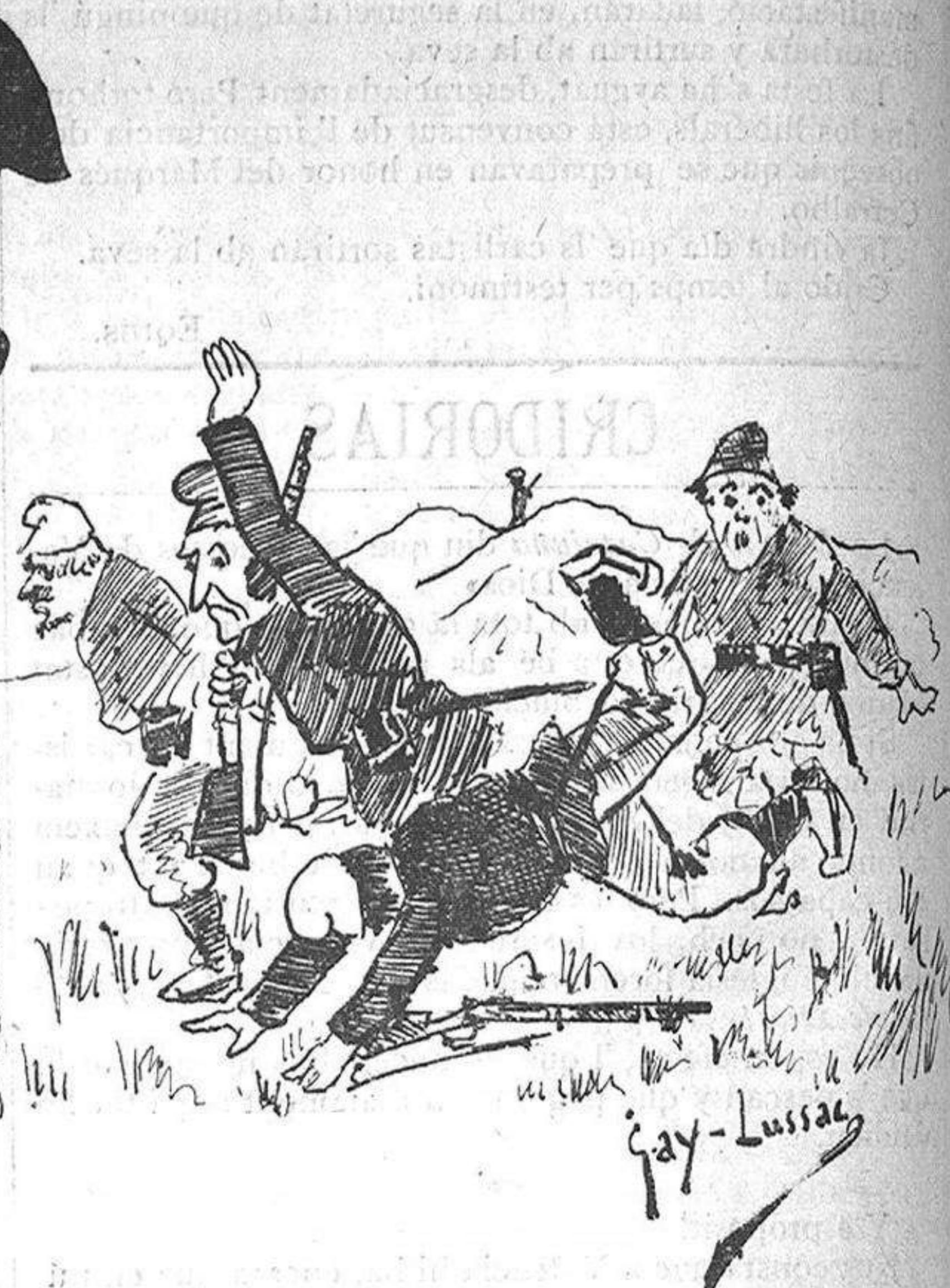
Resposta del nocedalí:—Sí, lo menos per part meva, y es tal la confiansa que á tots nosaltres inspira, que estich segú de que 'l dia en qu' ell parlés contra nostra política, LO QUE NO FARÁ MAY, tots los de bona fé torníam enrera en lo camí fet.

Los comentaris..... que se 'ls fassi cada hú.

AHIR Y AVUY

Los liberals quant son à la ciutat.

Los liberals quant son al camp.

SASTRERIA CATÓLICA

Trajos á mida desde las classes regulars á
las més superiors.

GÉNEROS DEL PAIS Y EXTRANGERS

Preus relativament baratos segons classe.
14, TAPINERÍA, 14—BARCELONA

Fàbrica de cotilles de varias classes

» DE «

FILLAS DE DUAT**ENVIO Á PROVINCIAS**

Platería, 42, entrada Palau, 7.- 2°-2^a.
Sucursal: LA ARCHIDUQUESA
Carrer dels Archs, 4—BARCELONA

GENEROSEN PUNT

» DE «

GONZALO COMELLA

3. Carrer de la Boquería, 3.—BARCELONA
TANCAT LOS DIAS DE FESTA.

LLANA Y MANXIULAS

Llibre de molta gresca, prosa y vers, dedicat als llanuts ab manxiulas pel clatell dels esquilats, y una *Cansó de la Llana*, en solfa, que cantada deixa ab un pam de nás als sabelluts. La portada del llibre es llampanta, ab molta llana, caps de bé, estisoras, estrellas ab cúa... liberal, etc., etc.

PREU: 4 RALS

LA TABOLA

150 rialles, 3 rals.—Un llibre premiat, que abans valia 2 rals, UN RALET.—De venda en aquesta administració.

ENQUADERNACIONS

en un dia luxosas y senzillas *en lo taller de*

PENELLA Y BOSCH

Molas, 29, prop la de Fontanella
BARCELONA.

ESTAMPERIA

de NTRA. SRA. DE LA MERCE
de MARIANO DE LA C. CODINA
Taller d'imatges de fusta, de totas classes.

FÀBRICA DE MARCS

Oleografias, cromos, grabats, felicitacions, sorpresas, etc.
ENVÍO A LAS AMÉRICAS
TANCAT LOS DIAS DE FESTA.—ARCHS, 7, BOTIGA